

ZELENÉ SLNKO

Kúskom farebnej jari
v zime nám v parku žiari.
Na túto stromovú adresu
vtáci ho nechtiac zanesú.

Nepýta sa a ostane,
neďakuje však prehnane.
Vezme si všetko, na čo má chuť,
na vlahu nesmie zabudnúť.

Biele perličky nasýtia drozdie brušká,
o jeho čarovnej moci dávno sa šušká.
Aj preto, hoci nesmelo,
vianočné pusy stráži imelo.

Názov rastlinky:

Miesto zberu:

Dátum zberu:

IMELO BIELE

Rastie na stromoch ako cudzopasiaca rastlina, ale hostiteľské stromy nepoškodzuje. Má rozkonárené stonky žltozelenej farby, listy sú kožovité a majú podlhovasto vajcovitý tvar. Imelo má drobné kvety žltkastej farby, ktoré kvitnú od marca do apríla. Plody sú biele lepkavé bobule. Je to veľmi jedovatá rastlina, no zároveň je aj liečivá, pretože znižuje krvný tlak. V minulosti sa verilo, že má čarovnú moc. Keltskí kňazi - druidi - ju používali napríklad na zaháňanie zlých duchov.

Ruža Henrieta

V tento deň som sa vybral na návštevu rozária.

Rozárium... Ako krásne to slovo znie. Bol by to úžasný názov pre krajinu, kde rastú samé ruže. Samozrejme, v prípade, že by taká krajina existovala. Keby ste ju predsa len našli zakreslenú niekde na mape, jej hlavné mesto by sa určite volalo Ruženhrad alebo Rosenburg, na vlajke krajiny by bola vyobrazená veľká zlatá ruža a v štátnej hymne by sa spievalo: „Jedna ruža, dve ruže, dve ružičky červené...“

Rozárium však nie je krajina, ale obrovský park, kde sú, ako inak, vysadené hlavne ruže. Prišiel som si ho obzrieť, či tu nenájdem nejaký nový druh do svojho herbára.

Prechádzal som sa práve medzi žltými, červenými, bielymi, ružovými, oranžovými a ešte všakovakými inými ružami, ktoré omamne voňali, keď som odrazu začul akýsi hlas. Vlastne to nebol hlas, bol to len hlások:

„Haló, mohli by ste prísť, prosím, ku mne?“

Poobzeral som sa okolo seba, no nezbadal som nikoho, kto by sa mi prihovárал. V rozáriu som bol sám. Asi sa mi to len zdalo. Práve som sa chystal ovoňať jeden nádherný ružový kvet, keď sa tichý hlások ozval znova a znel veľmi naliehavo:

„Haló, prosím vás, mohli by ste mi pomôcť?“

Nieкто je v núdzi? Opäť som sa rozhlíadal a opäť nikde nikto.

„Tu som!“ hlások ma znova oslovil. „Tu vpravo.“

Pozrel som sa tým smerom. Nebolo tam ani človečika, len ružový krík, ktorý sa zvláštne chvel. Hádam sa mi neprihovára ruža?!

„Áno, som to ja. Prosím, pomôžte mi!“

Už mi z tých kvetov asi začína šibať, napadlo mi, ale predsa len som podišiel ku kríčku.

„Prosím, zložte zo mňa tú húsenicu,“ zašveholil krík a vystrel ku mne konárik. Na jednom liste tam sedela húsenica s čiernymi bodkami a ostošesť sa krmila zeleňou. Tak to teda nie! Chytil som húsenicu štítivo medzi prsty a vyniesol som ju od rozária, aby už nemohla ublížiť žiadnej ruži.

Keď som sa vrátil, dotýčný ružový ker sa už tváril spokojnejšie, samozrejme, ak sa kríky vedia spokojne tváriť.

„Ďakujem,“ zašepkala ruža a jemne sklonila kvety.

„Dovoľte mi, aby som sa vám predstavila. Volám sa Henrieta.

Celým menom Henrieta Hermína Ferdinanda Rudolphina Mária Antónia Anna alebo tiež *Rosengräfin Marie Henriette*.“

Ejha, to musí byť nejaká vznešená ruža, keď má toľko mien, pomyslel som si, ale nahlas som povedal: „Teší ma, Kvetoslav Herbár. K vašim službám.“

„Ste džentlmen a môj záchranca,“ polichotila mi ruža. „Ako sa vám odmením za pomoc?“

„Bolo mi cťou, madam,“ spôsobil som sa uklonil. „No ak môžem byť taký smelý, porozprávajte mi, prosím, niečo o sebe. Ešte som vás tu nevidel.“

„Ach, áno, som tu nová,“ ruža spôsobil zaklipkala lúpeňmi. „Vyslachtili ma na počesť známej Ružovej grófký.“

„Koho?“

„Ružovej grófký,“ zopakovala ruža. „Vy nepoznáte grófkú Máriu Henrietu?!“

„Akosi...“ povedal som zahanbene, „ešte som nemal tú česť.“

„Tak vám o nej musím čosi porozprávať,“ nadýchla sa ruža. „Pretože práve ona založila toto rozárium.“

Ak dovolíte, preskočím všetky nezáživné detaily a preniesiem nás rovno do roku 1920, keď sa pani grófká po prvej svetovej vojne vrátila na svoje panstvo. Počas vojny pomáhala ako zdravotná sestra a starala sa o zranených vojakov, nemala teda čas venovať sa záhrade, do ktorej ešte pred vojnou vysadila množstvo nádherných ruží nakúpených z celého sveta.

Vracia sa domov a čo vidí? Jej rozárium je takmer zničené, niektoré kríky vyschli, iné ruže umierajú, ale kde-tu predsa len kvitne nejaký kvietok.

„Potrebovali by ste dobrého záhradníka, aby to celé dal do poriadku,“ povedal jej priateľ Gustáv, ktorý sa spolu s ňou díval na tú spúšť.

Grófka Mária Henrieta však len pokrútila hlavou: „Nepotrebujem žiadneho záhradníka, záhradníkom som tu ja, potrebujem len spoľahlivých pomocníkov.“

Okamžite si vykasala rukávy a pustila sa do práce.

Viete si to predstaviť? Ostatné šľachticné žili v prepychu, dbali na to, aby boli krásne, dokonalo upravené a skvostne oblečené a grófka Mária Henrieta mala tvár opálenú od slnka, za nechtami hlinu a ruky poškriabané od trňov ruží. Nečudo, že niektorí nad ňou ohŕňali nos a tvrdili, že takto sa predsa aristokratka nespráva.

Grófka ich nepočúvala a ďalej zveľaďovala svoju záhradu. Urobila z nej ružový raj. Opäť nakupovala ružové kríčky a vysádzala ich vo svojom rozáriu. Kvitli tu ruže s čudnými menami – *Madam Hardi, La Plus belle ponctué, Rosa mundi, Trikolore de Flandre, Berle de panaché, Due d' Angouléme...* Rástlo tu viac než 6 000 druhov a grófka na ich nákup minula takmer všetok svoj majetok.

„A z čoho potom žila?“ prerušil som ružino rozprávanie a ona trochu podráždene zamračila jeden z lupeňov, lebo sa nepatrí skákať niekomu do reči.

„Nuž, grófka bola múdra, šikovná a vynaliezavá žena. Založila ružovú škôlku.“

„Čože?! Ružičky chodia do škôlky tak ako deti?!“

„Ale nie, to sa len tak volá. Je to v podstate miesto, kde sú vysadené mladé ruže, aby zosilneli a pani grófka ich potom predávala pestovateľom do celého sveta.“

„Úžasné! Takže toto rozárium je dielom jej rúk?“

„Nie celkom,“ povedala ruža Henrieta, „ružovú záhradu totiž znovu zničila vojna. Tentoraz druhá svetová.“ Smutne sa na mňa pozrela a mne sa zdalo, že na okvetných lístkoch sa jej trblietajú slzy. „Vojny ružiam veľmi škodia. Nemyslíte si?“

„Máte pravdu,“ súhlasil som. „A nielen ružiam, ale aj ľuďom.“

Chvíľku sme obaja mlčali.

„Viete, že sa pani grófke vôbec nečudujem, že bola zamilovaná do ruží?“ nadhodil som, aby som prerušil ťaživú a smutnú atmosféru.

„Naozaj?“ placho sa spýtala ruža.

„Naozaj. Veď sa len pozrite, koľko spisovateľov písalo o ružiach a koľko o nich vzniklo piesní a básní.“

„Ach, áno...“ zamyslela sa ruža a potom zarecitovala precíteným hlasom: „Nejde o meno, volaj sa inak! Prečo Romeo? Je ruža ružou? Nech sa inak volá – čo zmení sa? Zas voňavá by bola.“

Fíha! Netušil som, že ruže poznajú hru Romeo a Júlia od Williama Shakespeara. Zdá sa, že sa o nich budem musieť ešte veľa učiť. Vždy som si myslel, že sú namyslené a pyšné. Ale ruža Henrieta je iná. Milá, dobrá a inteligentná. Možno rovnako ako grófka, ktorej meno nosí.

Na záver návštevy som ružu poprosil, či by mi nevenovala jeden svoj kvietok a výhonok do mojej zbierky. Súhlasila a dokonca mi na stránku herbára vlastnoručne, teda vlastnovetvičkovy, napísala krátku básničku:

Ruža v kvíni, ruža v kvítku,
ešte krajšia v pamätníčku herbári.

MÁRIA HENRIETA CHOTEKOVÁ – ružová grófka

(24. 11. 1863 - 13. 2. 1946)

Zakladateľka najväčšieho rozária v strednej Európe, ktoré sa preslávilo vlastnými odrodami ruží. Bola príslušníčkou šľachtickej rodiny. Narodila sa na Slovensku v Dolnej Krupej, kde prežila aj väčšiu časť svojho života. Roku 1910 pri kaštieli založila ružovú záhradu, ktorá sa v tom období vyrovnala najznámejším európskym rozáriám. Po roku 1919, keď rozárium utrpelo veľké škody v dôsledku vojny, založila ružiarske škôlky a začala pestovať aj špargľu a jahody, aby výnosmi z predaja sadeníc udržala ružovú záhradu. Dolnokrupčania ju vraj prezývali grófka Dušenka, pretože bola veľmi obetavá a k ľuďom milá a dobrá. Sama napokon dožila v chudobe, opustená v kláštore v Dolnej Krupej.

